

Nr 156

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa författningsändringar m. m. som sammanhänger med förhandlingsrättsreformen; given Stockholms slott den 22 oktober 1965.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag, *dels* anhålla om riksdagens yttrande över vad föredragande departementschefen anfört om storleken av löneavdrag som disciplinstraff m. m., *dels* bifalla det förslag i övrigt, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

BERTIL

Hans Gustafsson

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås, att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att vidta vissa åtgärder i fråga om författningar och andra föreskrifter som sammanhänger med förhandlingsrättsreformen. Vidare begärs riksdagens yttrande i fråga om storleken av löneavdrag som disciplinstraff för statstjänstemän och av löneavdrag under arrest.

Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet på Stockholms slott den 22 oktober 1965.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden ANDERSSON, LINDSTRÖM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GUSTAFSSON.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för civildepartementet, statsrådet Gustafsson, fråga om *vissa författningsändringar m. m. som sammanhänger med förhandlingsrättsreformen* och anför.

Den av riksdagen beslutade reformen av de offentliga tjänstemännens förhandlingsrätt träder i kraft den 1 januari 1966. Reformen medför att kollektivavtal får träffas om de ekonomiska anställningsvillkoren för bl. a. sådana offentliga tjänstemän, som nu är underkastade statliga avlönings- och pensionsföreskrifter. I den utsträckning sådana avtal träffas, kommer de att ersätta motsvarande föreskrifter i gällande författningar eller särskilda Kungl. Maj:ts beslut.

Jag anhåller att i detta sammanhang få ta upp vissa frågor om sådana ändringar m. m. i andra med riksdagen beslutade eller av Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut utfärdade författningar och föreskrifter än lag som sammanhänger med att reformen träder i kraft.

A. Fråga om bemyndigande för Kungl. Maj:t att upphäva eller ändra vissa författningar och föreskrifter m. m.

Vissa med riksdagen beslutade eller av Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut utfärdade författningar och föreskrifter, som nu gäller för det statligt reglerade löne- och pensionsområdet, måste ses över i samband med att förmånsfrågor kommer att regleras i kollektivavtal. Inte sällan innehåller sådana författningar och föreskrifter, utöver bestämmelser i förmånsfrågor, stadganden i ämnen, som även framdeles skall regleras i offentlig-rättslig ordning.

Översynen kan medföra behov av att upphäva eller ändra sådana författningar och föreskrifter. Vidare kan författningstekniska skäl föranleda att bestämmelser, av vilka behov alltjämt föreligger, meddelas i annat sammanhang än f. n.

Kungl. Maj:t äger under vissa förutsättningar med stöd av riksdagens redan givna bemyndigande vidta åtgärder beträffande här avsedda författningar och föreskrifter. Kungl. Maj:t har sålunda genom beslut vid årets riksdag (prop. 108, SU 93, rskr 226) bemyndigats vidta de åtgärder som behövs för att genomföra av riksdagens löne delegation godkända överenskommelser. Nämda bemyndigande öppnar icke möjlighet för Kungl. Maj:t till författningsändringar m. m. såvitt gäller sådana föreskrifter inom det nuvarande författningssystemet på löne- och pensionsområdet som även framdeles tillhör området för offentligrättslig reglering. Sådana frågor kommer nämligen ej att omfattas av överenskommelser som underställs riksdagens löne delegation för godkännande.

Vissa med riksdagen beslutade eller av Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut utfärdade föreskrifter om offentligrättsliga anställningsvillkor kommer den 1 januari 1966 att ersättas av stadganden i statstjänstemannalagen den 3 juni 1965 (nr 274) eller i författningar som Kungl. Maj:t äger meddela enligt föreskrifter i nämnda lag. Avsikten är att flertalet tillämpningsföreskrifter till statstjänstemannalagen skall inflyta i en statstjänstemannastadga. Vissa andra föreskrifter torde komma att ingå i en ny allmän verksstadga eller i verksinstruktioner m. fl. författningar.

Vad beträffar tjänstemän inom specialreglerade, icke-statliga verksamhetsområden uttalade föredragande departementschefen i prop. 1965:60 (s. 224) i anslutning till 1 § förslaget till kommunaltjänstemannalag att spörsmålet i vad mån för dessa bör gälla bestämmelser motsvarande dem i statstjänstemannalagen om tjänstetillsättning, anställnings upphörande m. m. får ankomma på Kungl. Maj:ts prövning i administrativ ordning. Uttalet föränledde inte någon erinran under riksdagsbehandlingen (KL²U 1, rskr 267). Avsikten är att sammanföra åtminstone huvuddelen av de bestämmelser som behövs för dessa tjänstemän i en stadga för tjänstemän hos kommuner m. fl. offentliga inrättningar.

Enligt min mening bör även de övriga offentligrättsliga anställningsvillkor för statstjänstemän som f. n. är intagna i andra med riksdagen beslutade eller med stöd av riksdagens beslut utfärdade författningar eller föreskrifter än lag framdeles få regleras av Kungl. Maj:t utan riksdagens medverkan. Detta bör även gälla i fråga om sådana villkor för bl. a. högsta domstolens och regeringsrättens ledamöter, justitiekanslern samt statsanställda präster, trots att statstjänstemannalagen ej gäller för dem.

Från reglering i den nu angivna ordningen bör emellertid för hela det offentliga tjänstemannaområdet undantas sådana frågor om inrättande av

tjänster som hittills krävt riksdagens beslut. Riksdagen bör vidare lämnas tillfälle att yttra sig om storleken av löneavdrag som disciplinstraff för statstjänstemän och av löneavdrag under arrest. Till sistnämnda fråga återkommer jag i det följande.

Gällande föreskrifter om inrättande av tjänster ingår i allmänhet i avlöningsreglementena vilka förutsätts skola upphävas i samband med att kollektivavtalsreglering genomförs. Behov kommer därför att föreligga att utfärda nya föreskrifter. Kungl. Maj:t bör äga i detta sammanhang utfärda sådana föreskrifter med ett i princip oförändrat sakinnehåll. Jag avser att senare i anslutning till verkställd utredning föreslå Kungl. Maj:t att underställa riksdagen frågan om ändrade grunder för tjänsters inrättande.

I vissa avlönings- och pensionsförfattningar, som utfärdats med stöd av riksdagens beslut, ingår föreskrifter som ej innehåller anställningsvillkor för tjänstemän och vars materiella innehåll inte kan ändras utan beslut av riksdagen. Detta är t. ex. förhållandet med normer för finansiering av förmåner och regler beträffande ekonomiska frågor såvitt gäller samordning med förmåner som utgår enligt allmän lag. Kungl. Maj:t bör i samband med förhandlingsrättsreformens genomförande äga överföra föreskrifter av här avsedd natur till ny författning med väsentligen oförändrat sakinnehåll. Framtida ändringar i sådan författning bör naturligtvis underställas riksdagen.

Med hänsyn till förhandlingsrättsreformens genomgripande natur och även till att behovet av författningsändringar kan vara beroende av tillämpningsområdet för blivande avtal, av avtalens innehåll samt av tidpunkten då avtal träffas, kan behov av andra författningsändringar komma att föreligga än som nu kunnat förutses. Även ändringar av sakinnehållet kan därvid ifrågakomma. Om behov därav uppstår i anledning av eller i samband med förhandlingsrättsreformen, bör Kungl. Maj:t äga möjlighet att vidta erforderliga ändringar i andra med riksdagen beslutade eller med stöd av dess beslut utfärdade författningar än lag även i andra fall än som omfattas av tidigare erhållna bemyndiganden eller som här förut berörts. Sådana ändringar förutsätts ej skola medföra ändring i författningens bindenhet med riksdagen för framtiden.

Under åberopande av vad jag anfört i det föregående hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen bemyndiga Kungl. Maj:t att under de förutsättningar jag angett vidta sådana åtgärder i fråga om författningar och andra föreskrifter som sammanhänger med förhandlingsrättsreformen.

B. Storleken av löneavdrag som disciplinstraff och under arrest

Enligt 19 § statstjänstemannalagen och 4 § andra stycket lagen den 30 juni 1948 (nr 449) om disciplinstraff för krigsmän i dess lydelse från den 1 januari 1966 (SFS 1965:283) förordnar Kungl. Maj:t om storleken av löneavdrag som disciplinstraff samt av löneavdrag för krigsman under arrest. Av 6 § sistnämnda lag framgår att disciplinbot utgår med samma belopp för dag som löneavdrag under arrest. I prop. 1965:60 (s. 182 och 231) uttalade föredragande departementschefen, att Kungl. Maj:t borde höra riksdagen i ärenden om fastställande av avdragen. Uttalandena lämnades utan erinran under riksdagsbehandlingen (KL²U 1, rskr 267).

F. n. gäller enligt 23 § allmänna verksstadgan den 7 januari 1955 (nr 3) och övriga författningar, som innehåller bestämmelser om disciplinär bestraffning för statstjänstemän, att löneavdrag som disciplinstraff skall bestämmas till dubbelt A-avdrag enligt statens löneförordning den 31 maj 1957 (nr 228) och i anslutning därtill meddelade föreskrifter eller, om löneförordningen inte är tillämplig på tjänstemannen, motsvarande avdrag.

I 4 § lagen om disciplinstraff för krigsmän i paragrafens nuvarande lydelse hänvisas beträffande storleken av löneavdrag under arrest till gällande avlöningsföreskrifter. De vid fredstjänstgöring tillämpliga bestämmelserna om löneavdrag vid arrest regleras, såvitt gäller fast anställd personal vid krigsmakten, i Saar och för de värnpliktiga i värnpliktsavlöningskungörelsen den 12 september 1958 (nr 485). Enligt 28 § Saar skall tjänsteman för tid, under vilken han undergår arreststraff, vidkännas dubbelt A-avdrag. Beträffande värnpliktig gäller enligt 13 § värnpliktsavlöningskungörelsen att värnpliktig som undergår arreststraff inte äger uppbära på sådan tid belöpande penningbidrag, som avses i 12 § 1 mom. samma kungörelse.

Storleken av nuvarande A-avdrag framgår av tabeller fogade som bilaga till kungörelsen den 9 september 1964 (nr 575) om löner m. m. till vissa statsanställda m. fl. under år 1965. A-avdraget uppgår i löneklasserna A 1—12 till 8 %, i löneklasserna A 13—23 till 9 %, i löneklasserna A 24—30 till 10 % och i löneklasserna B 1—10 till 11 % av daglönen i 30-dagarsmånad.

Statens löneförordning och i anslutning därtill meddelade författningar torde efter förhandlingsrättsreformens ikraftträdande komma att ersättas av kollektivavtal. De bestämmelser om löneavdrag som skall gälla fr. o. m. den 1 januari 1966 synes icke böra innehålla hänvisning till föreskrifter i kollektivavtal om visst avdrag. Det synes lämpligt att avdragen i stället bestäms till vissa procent av tjänstemannens lön för dag under 30-dagarsmånad och att de utgör i huvudsak lika stor del av lönen som f. n.

Löneavdraget för värnpliktig under arrest synes böra bestämmas enligt samma grunder som f. n. gäller.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte anhålla om riksdagens yttrande över vad jag nu anfört om storleken av löneavdrag som disciplinstraff för statstjänstemän och av löneavdrag under arrest.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Kungl. Höghet Regenten att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Claes-W. Englund